

Дело C-460/23 [Kinshasa]ⁱ**Резюме на преюдициално запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

21 юли 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunale di Bologna (Италия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

17 юли 2023 г.

Подсъдима:

ОВ

Предмет на главното производство

Наказателно производство срещу ОВ, от конгоански произход, обвинена в извършване на действия, насочени към осъществяване на незаконно влизане на италианска територия на две ненавършили пълнолетие лица, също чужденци, както и в престъплението притежание на фалшиви документи за самоличност, засягащи нея и двете ненавършили пълнолетие лица

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

На основание член 267 ДФЕС запитващата юрисдикция повдига въпроса за съвместимостта с Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) на законодателството на ЕС в областта на подпомагането на незаконната имиграция, както и на съответните италиански правила за въвеждане в изпълнение, които по отношение на престъплението подпомагане на незаконното влизане на чужденци не предвиждат възможност целта оказване на хуманитарна помощ да се счита за обстоятелство, обосноваващо изключване на наказуемостта.

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съпада с истинското име на никоя от страните в производството.

Преюдициални въпроси

1) Допуска ли Хартата на основните права — и по-специално принципът на пропорционалност по член 52, параграф 1 във връзка с правото на лична свобода и правото на собственост по членове 6 и 17, както и с правото на живот и на физическа неприкосновеност по членове 2 и 3, правото на убежище по член 18 и правото на зачитане на семейния живот по член 7 — разпоредбите на Директива 2002/90/ЕО и Рамково решение 2002/946/ПВР (транспонирани в италианския правен ред с разпоредбите на член 12 от Т.У.І. (Консолидиран закон за имиграцията), в частта им, с която на държавите членки се налага задължение да предвидят наказателноправни санкции за всеки, който умишлено подпомага или извършва действия, насочени към подпомагане на незаконното влизане на чужденци на територията на Съюза, дори когато тези действия не са извършени с цел финансова облага, без в същото време да се предвижда задължение за държавите членки да изключат наказателноправните последици за действията, насочени към подпомагане на незаконното влизане с цел осигуряване на хуманитарна помощ на чужденеца?

2) Допуска ли Хартата на основните права — и по-специално принципът на пропорционалност по член 52, параграф 1 във връзка с правото на лична свобода и правото на собственост по членове 6 и 17, както и с правото на живот и на физическа неприкосновеност по членове 2 и 3, правото на убежище по член 18 и правото на зачитане на семейния живот по член 7 — предвиждането на престъпния състав по член 12 от Т.У.І. в частта му, с която се наказва поведението на всеки, който извършва действия, насочени към осъществяване на незаконното влизане на чужденец на територията на страната, дори когато тези действия не са извършени с цел финансова облага, без в същото време да се изключват наказателноправните последици за действията на подпомагане на незаконното влизане с цел осигуряване на хуманитарна помощ на чужденеца?

Разпоредби на правото на Съюза, на които е направено позоваване

Директива 2002/90/ЕО на Съвета от 28 ноември 2002 година за определяне на подпомагане на незаконното влизане, преминаването и пребиваването, в частност член 1

Рамково решение 2002/946/ПВР на Съвета от 28 ноември 2002 година за укрепване на наказателноправната рамка за предотвратяване на подпомагането на незаконното влизане, транзит и престой, и по-конкретно член 1, параграф 1 и член 6

Харта на основните права, по-специално член 52, параграф 1

Разпоредби на националното право, на които е направено позоваване

Decreto legislativo n. 286 del 25 luglio 1998 (Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero; (Законодателен декрет № 286 от 25 юли 1998 г., Консолидиран текст на разпоредбите относно имиграцията и норми за положението на чужденците (наричан по-нататък „TUI“), по-специално член 12

1. *Ако деянието не представлява по-тежко престъпление, всяко лице, което в нарушение на разпоредбите на този единен текст насърчава, ръководи, организира, финансира или извършва превоз на чужденци на територията на страната или извършва други деяния, с които цели да им осигури незаконно влизане на територията на страната или на друга държава, на която те не са граждани или в която не притежават разрешително за постоянно пребиваване, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години и с глоба от 15 000 EUR за всяко от лицата.*
2. *Без да се засягат разпоредбите на член 54 от Наказателния кодекс, дейностите по спасяване и по оказване на хуманитарна помощ, извършвани в Италия за нуждаещи се чужденци, вече намиращи се на територията на страната, не представляват престъпление.*

(.) [следващите алинеи се отнасят до подобни, но по-тежки престъпни състави, наказуеми с по-тежки наказания]

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 На 27 август 2019 г. ОВ, от конгоански произход, се явява на въздушната граница в Болоня, пристигайки с полет от Казабланка, показва фалшив сенегалски паспорт и придружава две момичета на осем и тринадесет години, за които представя два фалшиви паспорта. По този начин ОВ е извършила действия, насочени към осигуряване на незаконното влизане на италианска територия на двете ненавършили пълнолетие лица, и е обвинена в престъплението подпомагане на незаконното влизане на чужденец по член 12, алинея 1 от TUI.
- 2 На 28 август 2019 г. ОВ е арестувана, а двете момичета, със съдебен акт на съда за малолетни и непълнолетни, са настанени в специален приемнен център.
- 3 На 29 август 2019 г. ОВ е изслушана от Giudice per le Indagini Preliminari del Tribunale di Bologna (съдия-следовател, Районен съд Болоня), пред когото заявява, че е избягала от Демократична република Конго, за да се спаси от смъртните заплахи, отправени към нея и семейството ѝ от нейния партньор след прекратяването на тяхната връзка. Заявява също така, че пътуващите с нея ненавършили пълнолетие лица са съответно нейна дъщеря и нейна

племенница (дъщеря на починалата ѝ сестра, която ѝ е поверена), и че ги е довела със себе си, защото се страхувала за тяхната физическа неприкосновеност. Посоченият съдия потвърждава ареста на ОВ, но не разпорежда оставането ѝ в затвор.

- 4 На 9 октомври 2019 г. обвиняемата подава молба за международна закрила. Производството по нея все още не е приключило.
- 5 Впоследствие съдът за малолетни и непълнолетни установява, че едното от двете ненавършили пълнолетие лица е действително дъщеря на обвиняемата, а другото момиче е наистина вероятно нейна племенница.
- 6 На 29 май 2023 г., в съдебно заседание пред запитващата юрисдикция, адвокатът на обвиняемата предлага да се отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз; запитващата юрисдикция уважава това искане и спира националното производство.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 7 Запитващата юрисдикция е районният съд, който трябва да се произнесе по наказателната отговорност на обвиняемата.
- 8 Той обяснява преди всичко, че престъпният състав на подпомагането на незаконното влизане на чужденци по член 12, алинея 1 от TUI, има естеството на престъпление на поставяне в опасност в смисъл, че италианският законодател, за да предотврати предварително увреждането на правно защитено благо, възнамерява да накаже изначално поведението като такова, само поради факта, че са извършени действия, насочени към осъществяване на незаконно влизане на граждани на държави извън ЕС, независимо от мотивите, които са в основата на тези действия. Освен това не е предвидена необходимост от специфично намерение за облагодетелстване от престъплението (умисъл под формата на специфична цел облагодетелстване, която се взема предвид само като утежняващо обстоятелство).
- 9 Друг аспект на състава се състои в свободната форма на изпълнителното деяние в смисъл, че престъплението може да бъде извършено по всякакъв начин от дееца, както и чрез всякакви средства. Следователно деянието може да се осъществи при изключително голямо разнообразие от форми.
- 10 Единственото основание за изключване е предвидено в алинея 2 на член 12 от TUI, но то е неприложимо в конкретния случай, тъй като предполага дейностите по спасяване и хуманитарна помощ да са извършени за чужденец, който вече се намира на италианска територия (хипотеза на подпомагане на престоя или улесняване на преминаването от Италия в други държави членки).

- 11 В резултат на това наказателноправната санкция засяга и лицата, които са подпомогнали незаконното влизане на чужденец за целите на оказване на хуманитарна помощ, включително когато чужденецът се намира в състояние на нужда.
- 12 Въпреки това запитващата юрисдикция отбелязва, че италианското законодателство е в съответствие с нормативната рамка на правото на ЕС, както е очертана в Директива 2002/90/ЕО и в Рамково решение 2002/946/ПВР (наричани по-нататък „нормативната рамка на ЕС“), тъй като според тази нормативна рамка по отношение на подпомагането на влизането, от една страна, не е предвидена цел облагодетелстване, а от друга страна, липсват точни изисквания за установяване на противоправното деяние, което следователно може да се осъществи в различни форми.
- 13 По отношение на основанието за ненаказуемост, член 1, параграф 2 от Директива 2002/90/ЕО предвижда само възможност, а не задължение за държавите членки да изключат наказателната отговорност в случаите, когато подпомагането на незаконното влизане се извършва с цел осигуряване на хуманитарна помощ.
- 14 С предвиждането на наказателна отговорност за въпросните деяния, както нормативната рамка на ЕС, така и разглежданото национално законодателство имат за цел да противодействат на незаконния трафик на мигранти и тяхната експлоатация, включително от страна на престъпни организации, които не се колебаят да застрашат живота на самите мигранти. Към това се добавя целта да се гарантира, че миграционните потоци се движат по организиран и контролиран начин.
- 15 Същевременно запитващата юрисдикция отбелязва възможно противоречие с критериите, посочени в член 52, параграф 1 от Хартата, по отношение на аспектите необходимост и пропорционалност, т.е. на разумното претегляне на засегнатите противоположни интереси.
- 16 Тази юрисдикция повдига въпроса дали е разумно да не се предвижда основание за ненаказуемост във връзка с хипотезата, при която действията за подпомагане на незаконното влизане на чужденци се предприемат с цел осигуряване на хуманитарна помощ, състоящи се в улесняване на заинтересованото лице при упражняването на основни права, като правото на живот и на физическа неприкосновеност, защитено от членове 2 и 3 от Хартата, правото на убежище, защитено от член 18 от Хартата, и правото на зачитане на семейния живот, защитено от член 7 от Хартата.
- 17 Според запитващата юрисдикция защитата на тези основни права трябва да се вземе предвид при претеглянето, което трябва да бъде поставено в основата на общата имиграционна политика; тя отбелязва, че вместо това, както в нормативната рамка на ЕС, така и в италианското законодателство, е налице диспропорция в полза на защитата на интереса от контрола на

миграционните потоци, което обуславя и лишаване — което не е необходимо — от основните права.

- 18 Запитващата юрисдикция посочва, че самият европейски законодател, с предвиждането в член 1, параграф 2 от Директива 2002/90/ЕО на възможността държавите членки да въведат основанието за хуманитарна помощ потвърждава, че въвеждането на такова основание за ненаказуемост не би било пречка за постигането на целите за контрол на миграционните потоци. Тя отбелязва още, че в някои държави членки (например Финландия, Белгия и Испания) хуманитарната цел вече е призната по различни начини като основание за ненаказуемост.
- 19 Същата юрисдикция подчертава и че макар целта за контролиране на миграционните потоци да е важна и легитимна, нормативната рамка на ЕС (както и италианското законодателство, което е в съответствие с нея) я постига по неразумен начин, защото не позволява изключване на наказуемостта при действия (подпомагане на незаконно влизане, които са насочени към оказване на хуманитарна помощ), които в действителност имат за цел опазване на основни права, заслужаващи защита.
- 20 Следователно нормативната рамка, приета от европейския законодател, изглежда нарушава критериите за разумност, като се има предвид, че позволява лишаването от основни права, заслужаващи защита, в хипотеза, при която това лишаване не е необходимо за преследването на целите, поставени от същия този законодател.
- 21 Запитващата юрисдикция подчертава, че съставът на престъплението по член 12, алинея 1 от ТУИ, приложим в разглеждания случай, изглежда, съответства на нормативната рамка на ЕС, но изразява съмнения, поради гореизложените причини, относно неговата съвместимост с принципите, установени от Хартата, които имат превес.
- 22 От една страна е сигурно, че деянията на обвиняемата обективно осъществяват наказуемия състав на престъплението по член 12, алинея 1 от ТУИ.
- 23 От друга страна обаче, според запитващата юрисдикция същите тези деяния могат да се приемат за насочени към хуманитарна помощ, при това от няколко гледни точки: правото на живот на двете ненавършили пълнолетие лица, заплашвани в страната им на произход; правото на убежище на двете ненавършили пълнолетие лица, във връзка с молбата за международна закрила, подадена от обвиняемата (която носи родителската отговорност за едно от момичетата, докато другото ѝ е поверено като на настойник); правото на семеен живот, предвид родителската и родствената връзка между двете ненавършили пълнолетие лица, чието влизане на националната територия е подпомогнато, и самата обвиняема (която им е съответно майка и леля).

- 24 Въпреки това, дори ако целта да се окаже хуманитарна помощ е установена в националното производство, запитващата юрисдикция, въз основа на италианското законодателство, все пак би трябвало да осъди обвиняемата, защото правилата по член 12 от TUI не предвиждат съответно основание за изключване на наказуемостта.
- 25 Накрая, запитващата юрисдикция уточнява, че на обвиняемата понастоящем не са наложени мерки, ограничаващи личната свобода, но въпреки това прави искане делото да бъде разгледано по реда на бързото производство съгласно член 105 от Процедурния правилник на Съда, тъй като в него се засягат въпроси във връзка с тълкуване и валидност, които биха могли да доведат до незабавни последици по отношение на висящите наказателни производства по подобни дела както в италианския правен ред, така и в този на останалите държави членки, в които на обвиняемите могат евентуално да бъдат наложени мерки, ограничаващи личната свобода.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ